

Jak špinavé ruské peníze naučily Lotyšsko brát sankce vážně

P politico.eu/article/latvia-designated-financial-intelligence-unit-enforcing-sanctions-imposed-eu-response-russia-dirty-money

Koen Verhelst

10 May 2024

1. Zprávy
2. Obchod

Centralizace kontroly sankcí by mohla sloužit jako vzor pro ostatní země EU.

POLITICO^{PRO} Volný článek obvykle vyhrazený pro předplatitele

"[Lotyšsko] Je to malá země a její geografie znamená, že je vysoce motivovaná být efektivní." řekl Tom Keatinge, ředitel Centra pro finanční kriminalitu a bezpečnostní studia v RUSI | Justin Tallis/AFP přes Getty Images

10. května 2024 6:00 SEČ

Autor: Koen Verhelst

RIGA – Když váš nejdůležitější spojenec vtrhne dovnitř a zavře vaši třetí největší banku, zatímco ji nazýváte „institucí na praní špinavých peněz“, je čas vyhrnout si rukávy a pustit se do práce.

Přesně to udělalo Lotyšsko, když bylo v roce 2018 konfrontováno americkým ministerstvem financí: Vyčistilo svůj bankovní sektor a přijalo přísné zákony proti praní špinavých peněz. Pokud by to americké plácnutí přes zápěstí nepřišlo před šesti lety, Lotyšsko „by bylo v mnohem obtížnější pozici při vymáhání sankcí po ruské invazi na Ukrajinu,“ řekl POLITICO Paulis Iljenkovs, hlavní finanční vyšetřovatel země.

V přístupu, který je v rámci Evropské unie jedinečný, Lotyšsko nyní určilo Finanční zpravodajskou jednotku (FIU), kterou Iljenkovs vede, jako jediný ústřední orgán pro uplatňování a vymáhání sankcí uvalených EU v reakci na válku Vladimira Putina na Ukrajině.

V celém bloku jsou mezitím tyto úkoly rozděleny mezi přibližně 160 národních agentur. Roztříštěný přístup odráží skutečnost, že zatímco EU se společně dohodla na 13 kolech ruských sankcí – přičemž 14. se připravuje –, jejich 27 členských zemí je individuálně odpovědných za jejich uvedení do praxe.

„Lotyšsko je v pozitivním slova smyslu dokonalá bouře,“ vysvětluje Tom Keatinge, ředitel Centra pro finanční kriminalitu a bezpečnostní studia v RUSI, britském think-tanku. „Je to malá země a její geografie znamená, že je vysoce motivovaná být efektivní.“

Lotyšsko, jeho ekonomika a populace zakrnělé východním sousedem a bývalým okupantem Ruskem, se také jen o vlásek vyhnulo přísnému sledování ze strany Financial Action Task Force (FATF), mezinárodního hlídacího psa proti praní špinavých peněz.

Filozofie Rigy je jednoduchá. Osoby, které se vyhýbají sankcím, obvykle operují prostřednictvím offshore fiktivních společností a potřebují práť platby, takže Lotyšsko sleduje ty, kdo používají stejná data, která jeho vyšetřovatelé prosévají, aby identifikovali „běžnou“ finanční kriminalitu.

Nebo, jak říká Iljenkovs: „Stejně nástroje, které jsou nezbytné k tomu, aby země nebyla využívána k finanční kriminalitě, lze snadno použít k zajištění řádného provádění finančních sankcí proti Rusku.“ Vzhledem k tomu, že FIU již používá data k předcházení praní špinavých peněz, bylo logickým krokem pověření ji vymáháním sankcí. Jednotka přijala 19 nových zaměstnanců, aby se vypořádali s nadměrnou pracovní zátěží.

Klidných šest měsíců

ABLV – banka zapletená do sítě pro vymáhání finančních zločinů amerického ministerstva financí – poskytla bezpečné útočiště pro financování severokorejských zbrojních programů a rozsáhlé korupce v Rusku. S dalšími bankami obsluhovala ABLV nadrozměrný seznam klientů z Ruska, Kazachstánu a Ázerbájdžánu;

největší skandál se týkal 230 miliard dolarů vypraných v celém regionu Baltského moře, včetně prostřednictvím Danske Bank a Swedbank.

První polovina roku 2018 byla pro Lotyšsko drsná: Pět dní poté, co byla ABLV odříznuta od dolarového trhu, lotyšští vyšetřovatelé oznámili úplatkářské vyšetřování prezidenta centrální banky Ilmārese Rimšēvičse. Po 17 letech v práci a díky dohlížení na vstup Lotyšska do eurozóny byl Rimšēvičs široce vnímán jako stabilní dvojice.

Ale v propocené sauně za Rigou přijímal úplatky napojené na jinou banku na praní špinavých peněz , která byla zavřena Evropskou centrální bankou. Aby toho nebylo málo, orgán Rady Evropy pro sledování praní špinavých peněz Moneyval v ostré zprávě v červenci téhož roku kritizoval lotyšskou právní infrastrukturu.

Bývalý premiér Krišjānis Karinš, který nastoupil do úřadu počátkem roku 2019, jednal, aby přinutil lotyšské banky, aby si uklidily své účty. Kroky zahrnovaly následování doporučení FATF , včetně kriminalizace praní špinavých peněz; nechat banky prověřovat zákazníky; vědět, kdo nakonec vlastní společnost; a zřízení specializované agentury pro řešení podezření.

Bývalý latinský premiér Krišjānis Karinš nastoupil do úřadu začátkem roku 2019. | Omar Havana/Getty Images

Prakticky přes noc skončila éra, kdy Lotyšsko sloužilo jako most mezi Východem a Západem – a bankám bylo nařízeno soustředit se na domácí zákazníky.

Strategie fungovala. Zatímco v roce 2015 drželi více než polovinu vkladů v lotyšském bankovním systému nerezidenti, do roku 2022 se to snížilo na 12,5 procenta.

Své zákazníky musela pročesávat i Swedbank, která zůstává největší lotyšskou bankou. "Naše chuť podstupovat riziko je velmi nízká," řekl vedoucí oddělení Compliance Gundega Genca v rozhovoru a dodal, že "nerezidentský sentiment docela rychle vyprchal" - kvůli novým zásadám a usvědčující zprávě Moneyval.

Centralizace vs. koordinace

V rámci vytvoření jednotného kontaktního místa pro vymáhání sankcí, které vstoupilo v platnost v dubnu, přivádí FIU Martu Tinheneovou z Latvias Banka, centrální banky země.

Za starého režimu, řekla POLITICO, „platební informace se ani nedostaly k centrální bance“ – takže neměla žádný způsob, jak označit podezřelé peněžní toky, které by mohly naznačovat obcházení sankcí.

Pokud má společnost dobrý důvod podnikat v Rusku v sankcionované oblasti, musí požádat o licenci, aby tak mohla podnikat legálně. Lotyšské banky je dříve podávaly jménem svých zákazníků. Nyní, když je FIU odpovědná za vydávání povolení přímo podnikům – a za sledování přeshraničního platebního provozu – se podezřelé transakce objeví na jednom místě.

Lotyši doufají, že omezení počtu očí a rukou zapojených v každém kroku povede k efektivní policii, a to i na evropské úrovni.

Vzhledem k tomu, že Evropa vykládá sankce 27 různými způsoby, výsledkem byly mezery a nedostatek odpovědnosti. Evropská komise vnesla myšlenku centralizace implementace sankcí na úrovni EU a navrhla, že institucionální protějšek washingtonského Úřadu pro kontrolu zahraničních aktiv – jakýsi Euro-OFAC – by mohl zaujmout silnější vedení v celém bloku.

Od té doby, co byla tato myšlenka v únoru rozeslána, však podle představitelů EU a diplomatů EU, kteří měli anonymitu k projednání citlivých záležitostí, rozhovory nepokročily.

Centralizace v celé EU může na papíře znít dobře, ale Laura Ausová, zástupkyně vedoucího estonské finanční zpravodajské jednotky, varuje před univerzálním přístupem. „Rizika vycházející z geografie, produktů a zákazníků se všude liší,“ řekl Aus v rozhovoru pro POLITICO. „V Estonsku máme možná více ruských občanů. Kypr bude mít pravděpodobně více fondů [ruského původu] ve své zemi.“

Estonsko – přestože v roce 2018 prošlo podobnou a vzájemně provázanou krizí v oblasti praní špinavých peněz – ncentralizovalo sankční politiku tolik jako Lotyšsko, kde FIU sdílí odpovědnost s

ministerstvem zahraničí a vnitrostátními celními orgány: „Funguje to, protože naše sdílení informací funguje,“ řekl Aus.

Ostatní země, které zastávají difúzní přístup, to cítí stejně, řekla Kinga Redłowska z RUSI, která vede evropskou pobočku Centra pro finanční kriminalitu a bezpečnostní studia. Jako příklad uvedla Nizozemsko: „Uvádějí případ, že můžete mít poměrně účinné vymáhání bez silně centralizovaného modelu. Spíše než centralizaci bych poukázal na koordinaci.“

Osoby, které se vyhýbají sankcím, obvykle operují prostřednictvím offshore fiktivních společností a potřebují práť platby, takže Lotyšsko sleduje ty, kdo používají stejná data, která jeho vyšetřovatelé prosévají, aby identifikovali „běžnou“ finanční kriminalitu. | Kirill Kudryavstev/AFP prostřednictvím Getty

Images

Bělejší než bílá

„Praní špinavých peněz a sankce jsou vzájemně propojené oblasti; procesně i datově,“ řekl odborník na dodržování předpisů Swedbank Genca. "Když provádíme hodnocení rizika sankcí, používáme stejné zásady jako pro boj proti praní špinavých peněz."

ABLV je blízko likvidace, zatímco zneuctěný šéf centrální banky Rimšēvičs byl uvězněn na šest let za přijímání úplatků – ačkoli se proti verdiktu odvolá . Lotyšsko pod tlakem převážně USA vyčistilo svůj bankovní sektor.

Washington mezitím drží celou Evropu ve střehu a 26. března se odvolává na kyperskou společnost , která usnadňuje obcházení sankcí. Ve stejný den USA a Kypr oznámily, že budou úžeji spolupracovat na potlačení finanční kriminality.

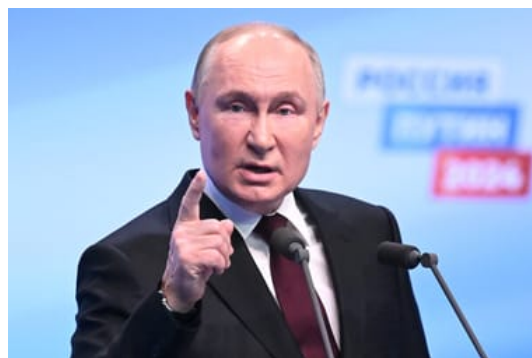
Je příliš brzy na to říci, zda ostatní budou následovat příklad Lotyšska a dále omezovat schopnost Ruska udržet své válečné úsilí. Jak však řekl zmocněnec EU pro sankce David O'Sullivan: „Musíme učinit obcházení co nejnáročnějším a nejdražším, jak je to jen možné.

Nový šerif ve městě, FIU, tvrdí, že první měsíc proběhl úspěšně díky důkladné přípravě. „Máme spoustu telefonátů a e-mailů. Ani v jednom z těchto případů jsme však nezůstali nepřipraveni. Evidentně byl velký zájem obrátit se na nás ze soukromého i veřejného sektoru. Jak jsme očekávali,“ uvedl mluvčí v e-mailové aktualizaci pro POLITICO.

Lotyšsko nadále pracuje na očištění své finanční pověsti. Požádala společnost Moneyval, aby se brzy vrátila a prověřila její obranu proti praní špinavých peněz; letos má vyjít nová zpráva. Riga se dokonce pokusila nalákat novou agenturu EU pro boj proti praní špinavých peněz AMLA, aby se usadila v Lotyšsku pomocí úhledného videa z dronu . Zde však dobré úmysly nestačily k uskutečnění dne, protože – překvapení, překvapení – finanční brácha Frankfurt vyhrál soutěž krásy o hostitele hlídacího psa.

Více od Koena Verhelsta

V projevu ke Dni vítězství Putin obviňuje West z „překrucování historie“

Putin kritizoval ruské nepřátele jako „nacisty“, zatímco předsedkyně Komise Ursula von der Leyenová varovala před nebezpečím ruské „agrese“.

9. května 3 minuty čtení

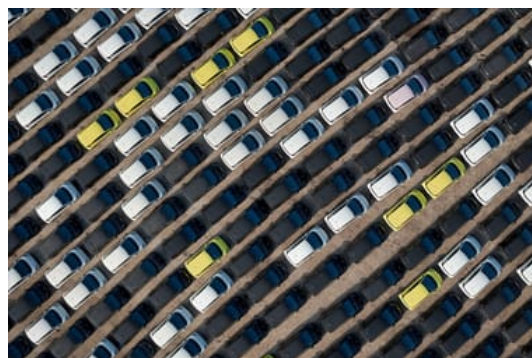
Dva ukrajinští ministři byli odvoláni, zatímco Zelenskyj reorganizace pokračuje

---

K propouštění dochází týdně poté, co ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj varoval, že státní instituce dostanou „restart“.

9. května 1 min čtení

Čínští výrobci elektromobilů riskují přísnější cla kvůli neschopnosti spolupracovat se sondou EU

Evropská komise varuje BYD, SAIC a Geely, že jejich nedostatečná spolupráce jim uvolňuje ruce k ukládání vyšších trestů, jak ukazují dopisy, které viděl POLITICO.

2. května 4 minuty čtení

EU vytahuje zbraň na Čínu

EU urychluje zásah proti tomu, co považuje za nespravedlivou podporu Pekingu společnostem, které podkopávají evropské rivaly.

26. dubna 7 minut čtení